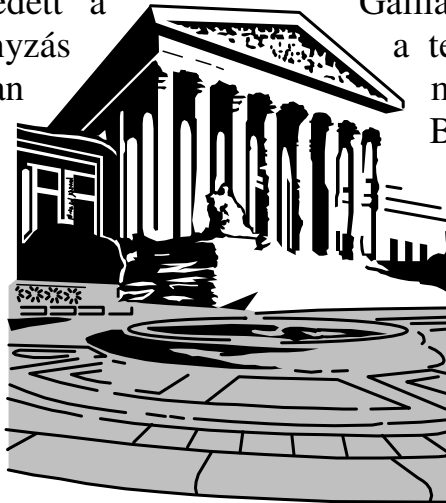

Julius Caesar

Gaius Julius Caesar*, a híres római hadvezér és politikus Rómában született, Krisztus előtt 100-ban, egy rendkívül nyugtalan politikai korszakban.

Az időszámítás előtti második században a rómaiak hatalmas birodalmat alapítottak, miután a második pun háborúban Karthágót legyőzték. A hódítás által sok római hatalmas vagyonra tett szert. De a háborúk súlyosan megrendítették Róma szociális és gazdasági helyzetét, s a parasztok tömegesen elszegényedtek. A római szenátus alkalmatlannak bizonyult a nagy birodalom igazságos és hatékony kormányzására. A politikai korrupció elburjánzott, s az egész Földközi-tenger menti népesség szenvedett a rossz római kormányzás miatt. Magában Rómában is körülbelül i. E. 133-tól kezdődően zűrzavar uralkodott. Politikusok, hadvezérek és népvezérek harcoltak a hatalomért, seregek vonultak még Rómába is (Mariusé i. E. 87-ben, Sulláé i. E. 82-ben). Bár a rossz kormányzás mindenki előtt nyilvánvaló volt, a legtöbb római polgár mégis köztársaság fennmaradását óhajtotta. Valószínű, hogy Julius Caesar volt az első jelentős politikai vezető, aki világosan felis-

merete, hogy a köztársasági kormányzást Rómában már nem érdemes, sőt nem is lehet fenntartani.

Caesar régi patrícius családból származott. Jó nevelésben részesült, és fiatalon politikai pályára lépett. A negyvenkét éves Julius Caesar i. e. 58-ban három providencia, Gallia Cisalpina (Észak-Olaszország), Illyricum (az egykori Jugoszlávia tengerparti vidéke) és Gallia Narbonensis (Franciaország déli partvidéke) proconsulja lett. Vezérlete alatt ebben az időszakban négy római légió, nagyjából húszezer főnyi haderő állt.

Caesar ezt a haderőt az i. e. 58-51. esztendőekben arra fordította, hogy megtámadja és meghódítsa Gallia összes többi részét — ez a terület hozzávetőlegesen a mai Franciaországot és Belgiumot, továbbá Svájc, Hollandia és Németország bizonyos részeit foglalta magában. A harcokban csapatai erősen megfogyatkoztak, de mégis sikerült levérnie a gall törzseket, és az egészen a Rajnáig terjedő területet a Római Birodalomhoz csatolta. Britanniába kétszer is küldött sereget, de tartós hódítást nem vitt véghez.

Gallia meghódítása Caesart — aki már előtte vezető politikai személyiség volt — népszerű hőssé

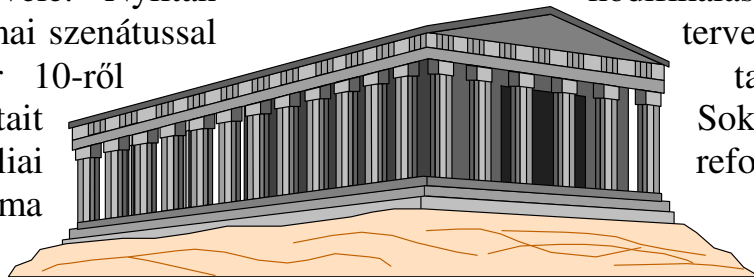
* Gaius Julius Caesar i.e. 100-i.e. 44

tette Rómában; politikai ellenfelei szemében túlságosan is népszerűvé és hatalmassá. Amikor hadvezérségének ideje letelt, a római szenátus elrendelte, hogy magánemberként, vagyis hadsereg nélkül térjen vissza Rómába. Caesar attól tartott — valószínűleg okkal —, hogy ha csapatok nélkül tér vissza Rómába, politikai ellenfelei végeznek vele. Nyíltan szembe fordulva a római szenátussal i. e. 49-ben, január 10-ről 11-re virradóra csapatait átvezette az észak-itáliai Rubicon folyón, és Róma felé vonult. Ez a teljes mértékben törvénytelen tett polgárháborút robbantott ki Caesar légiói és a szenátushoz hű erők közt. A polgárháború négy évig tartott, és Caesar teljes győzelmével ért véget, az utolsó csatát Hispániában, Mundánál vívták i. e. március 7-én.

Caesar már eldöntötte, hogy ő az a hatékony és tisztánlátó egyeduralkodó, akire Rómának szüksége van. I. e. 45 októberében visszatért Rómába; ott rövidesen haláláig tartó diktátori hatalommal ruházták fel. I. e. 44 februárjában felajánlották neki a koronát, de visszautasította. Ám ez nem nyugtatta meg köztársaságpárti ellenfeleit — hiszen Caesar már katonai diktátor volt — és i. e. 44. március 15-én (a nevezetes március idusán) egy szenátusi gyűlésen az összeesküvők egy csoportja meggyilkolta.

Életének utolsó esztendeiben Caesar nagyszabású reformprogramot indított el. Tervet készített arra,

hogy a hadsereg veteránjait és Róma szegényeit új közösségekbe költöztesse szerte az egész birodalomban. A római polgárjogot kiterjesztette különböző embercsoportokra. Azt is tervbe vette, hogy az itáliai városokban egységes közigazgatási rendszert vezet be. Egy átfogó oktatási programmal, valamint a római törvények

kodifikálása is tervei közé tartozott. Sok más reformot is bevezetett. De

kielégítő alkotmányos kormányzási rendszert nem sikerült létesíteni Róma számára, és talán ez volt bukásának fő oka.

Csupán egy év telt el Caesar mundai győzelme és Rómában történt meggyilkolása közt, így hát sok terve soha nem valósult meg, és nehéz megítélni, hogy államvezetése mennyire bölcs vagy hatékony lett volna, ha életben marad. Valamennyi reformja közül legmaradandóbb az új naptár bevezetése. Kiseb változtatásokkal azóta is az a naptár használatos, amelyet ő vezetett be.

Julius Caesar egyike a történelem legkarizmatikusabb egyéniségeinek, tehetsége rendkívül sokágú volt. sikeres politikus, zseniális hadvezér, kiváló szónok és író. Könyvét (*DE bello Gallico*), amelyben leírja Gallia meghódítását, már hosszú ideje az irodalom klasszikus művének tartják; sok irodalomtörténész szerint a legolvashatóbb és legérdekesebb

mű a latin klasszikusok közt. Caesar bátor, erőteljes és jóvágású férfi volt. Közismert Don Juan hírében állt, szerelmi életét még korának elnéző szemlélete is szabadosnak tartotta. (Leghíresebb szerelmi ügye kétségkívül a Kleopátrához fűződő nevezetes románc.)

Caesar sok bírálat érte. Hatalomra törő volt és bizonyos, hogy politikai tisztségeit felhasználta vagyonszerzésre. Ám sok becsvágyó politikustól eltérően általában nem volt sem fondorlatos, sem csalárd. A gallokkal folytatott harcokban könyörtelen és brutális volt, legyőzött római ellenfeleivel azonban rendkívül nagylelkűen bánt.

A nevét övező ninbuszt jelzi, hogy a német császári cím — *Kaiser*— és a császárt jelentő *cár* egyaránt a Caesar szóból származik. Mindmáig sokkal híresebb unokaöccsénél, Augustusnál, a római császárság tényleges megalapítójánál. Julius Caesar jelenlegi hatása a történelemre azonban nem áll arányban óriási hírnevével. Igaz, hogy fontos szerepe volt a római köztársaság bukásában, de ebből a szempontból sem kell jelentőségét felnagyítani, hiszen a köztársasági kormányzás akkor már ingadozott Rómában.

Caesar legjelentősebb tette Gallia meghódítása. Területek, amelyeket ott elfoglalt,

nagyjából öt évszázadon át Róma uralma alatt maradtak, és ez idő alatt teljesen elrómaisodtak. Elterjedtek a római törvények és szokások, a latin nyelv, később meg a római katolikus vallás. A mai francia nyelv nagyrészt azt akkori idők latin köznyelvből származik.

Gallia meghódításával Caesar magára Rómára is fontos hatást gyakorolt. Az elfoglalt területek Itáliát évszázadokig megvédték az északról jövő támadások ellen. Gallia meghódítása az egész Római Birodalom biztonságának egyik tényezője volt.

Meghódították volna-e előbb-utóbb Caesar nélkül is a rómaiak Galliát? Technikai vagy számbeli fölényük nem volt a gallok felett. Másrészt azonban Róma gyorsan terjeszkedett Gallia meghódítása előtti időszakban és egy darabig azután is. Az akkori római hadsereg nagy hatékonyságából, a Gallia és Róma közti csekély távolságból és a gall törzsek viszálykodásából arra lehet következtetni, hogy Galliának kevés esélye volt függetlensége megőrzésére. Az viszont vitathatlan, hogy Caesar volt az a hadvezér, aki vereséget mért a nagy kelta seregekre, és meghódította Galliát.

